

Warszawa, dnia 11 grudnia 2023 r.

Poz. 54

ZARZĄDZENIE

MINISTRA KLIMATU I ŚRODOWISKA ¹⁾

z dnia 8 grudnia 2023 r.

**w sprawie działań nadzorczych wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej**

Na podstawie art. 34 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2022 r. poz. 1188 oraz z 2023 r. poz. 1195, 1234 i 1641) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustala się działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, stanowiące załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

MINISTER KLIMATU

I ŚRODOWISKA

Anna Łukaszewska-Trzeciakowska

¹⁾ Minister Klimatu i Środowiska kieruje działem administracji rządowej – klimat, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 28 listopada 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Klimatu i Środowiska (Dz. U. poz. 2594).

Załącznik do zarządzenia
Ministra Klimatu i Środowiska
z dnia 8 grudnia 2023 r. (poz. 54)

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec
Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

SŁOWNIK POJEĆ

Używane w niniejszym dokumencie określenia oznaczają:

- 1) Działania – niniejsze działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 2) NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- 3) Minister – Ministra Klimatu i Środowiska oraz członek Kierownictwa Ministerstwa Klimatu i Środowiska, któremu na podstawie zarządzenia Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie podziału kompetencji w Kierownictwie Ministerstwa Klimatu i Środowiska powierzono wykonywanie kompetencji Ministra Klimatu i Środowiska w stosunku do NFOŚiGW;
- 4) Ministerstwo – Ministerstwo Klimatu i Środowiska;
- 5) komórka do spraw nadzoru – komórkę organizacyjną Ministerstwa, której na podstawie postanowień regulaminu organizacyjnego Ministerstwa powierzono prowadzenie spraw z zakresu nadzoru nad NFOŚiGW;
- 6) POŚ – ustawę z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556, z późn. zm.).

I. Informacje ogólne

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest utworzoną w celu wykonywania zadań publicznych państwową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. *o finansach publicznych* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o finansach publicznych”. Podstawy działalności NFOŚiGW, w tym jego ustrój, zakres zadań, formy działalności określa POŚ oraz akty wykonawcze, wydane na jej podstawie. POŚ zalicza NFOŚiGW do instytucji ochrony środowiska (art. 386 pkt 3). Zgodnie z art. 400r ust. 1 POŚ nadzór nad działalnością NFOŚiGW sprawuje minister właściwy do spraw klimatu. Również art. 13a ust. 2 ustawy z dnia 4 września 1997 r. *o działaniach administracji rządowej* (Dz. U. z 2022 r. poz. 2512) wskazuje ministra właściwego do spraw klimatu jako sprawującego nadzór nad działalnością NFOŚiGW.

Zgodnie z art. 400b ust. 1 POŚ celem działania NFOŚiGW jest finansowanie ochrony środowiska i gospodarki wodnej w zakresie określonym przepisami tej ustawy. NFOŚiGW wykonuje także zadania Krajowego operatora systemu zielonych inwestycji, określone w ustawie z dnia 17 lipca 2009 r. *o systemie zarządzania emisjami gazów cieplarnianych i innych substancji* (Dz. U. z 2022 r. poz. 673), oraz zadania Krajowego operatora Funduszu Modernizacyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 czerwca 2015 r. *o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych* (Dz. U. z 2023 r. poz. 589).

NFOŚiGW odgrywa również istotną rolę w wykorzystaniu środków europejskich. Do zadań wykonywanych przez NFOŚiGW na podstawie regulacji szczególnych, w tym ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. *o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020* (Dz. U. z 2020 r. poz. 818), ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. *o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027* (Dz. U. poz. 1079), oraz porozumień i umów zawartych z Ministrem, należą m.in.:

- pełnienie funkcji Instytucji Wdrażającej w ramach osi priorytetowych I i II Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko” na lata 2014-2020 oraz funkcji beneficjenta projektu grantowego „Mój Prąd” w ramach osi priorytetowej XI (REACT-EU) Programu,

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

- pełnienie funkcji Instytucji Wdrażającej w ramach priorytetów I i II programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027,
- pełnienie funkcji Instytucji Wdrażającej w ramach priorytetu II programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027,
- współpraca z Ministerstwem w pełnieniu przez Ministerstwo roli Operatora Programu „Środowisko, Energia, Zmiany Klimatu” finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG.

Ponadto, w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności NFOŚiGW uczestniczy w realizacji Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. NFOŚiGW pełni także rolę Krajowego Punktu Kontaktowego w ramach Programu LIFE.

Definiując zakres i charakter nadzoru ministra właściwego do spraw klimatu nad działalnością NFOŚiGW należy mieć na uwadze określony ustawowo zakres samodzielności tej instytucji i jej prawno-organizacyjno-finansową odrębność. Istotnym czynnikiem wymagającym uwzględnienia w opisie nadzoru ministra właściwego do spraw klimatu wobec NFOŚiGW jest również to, że w strukturze tej instytucji został wyodrębniony organ, tj. Rada Nadzorcza składająca się z przedstawicieli administracji rządowej (nie tylko ministra właściwego do spraw klimatu), środowisk samorządowych i organizacji społecznych, który zgodnie z decyzją ustawodawcy sprawuje m.in. bieżącą kontrolę działalności Zarządu NFOŚiGW. Nadzór sprawowany przez ministra właściwego do spraw klimatu musi więc uwzględniać rolę Rady Nadzorczej i nie powinien jej zastępować, czy też prowadzić do faktycznego przejęcia jej kompetencji. W powyższym zakresie podkreślenia wymagają wynikające z art. 400h ust. 1 pkt 4 i 6 POŚ uprawnienia Rady Nadzorczej do zatwierdzania rocznych sprawozdań Zarządu NFOŚiGW z działalności i rocznych sprawozdań finansowych NFOŚiGW oraz prowadzenia kontroli działalności Zarządu NFOŚiGW.

Celem nadzoru nad NFOŚiGW jest w szczególności zapewnienie:

- zgodności z prawem działania organów NFOŚiGW – stosownie do kompetencji w tym zakresie przyznanych Ministrowi. Służy temu w szczególności ocena zgodności uchwał Rady Nadzorczej NFOŚiGW z prawem, rozpatrywanie skarg na NFOŚiGW na zasadach określonych w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. – *Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2023 r. poz. 775, z późn. zm.), zwanej dalej „Kpa”;
- spójności działań NFOŚiGW w zakresie finansowania ochrony środowiska, klimatu i transformacji energetycznej z celami polityki Ministra. Narzędzia osiągnięcia tego celu to w szczególności planowanie działalności NFOŚiGW uwzględniające realizację celów i zadań określonych w rocznych planach działalności Ministra, uzgadnianie list programów priorytetowych NFOŚiGW oraz opiniowanie programów priorytetowych NFOŚiGW;
- informacji o efektach działań NFOŚiGW. Działania nadzorcze dotyczące tego zakresu realizowane są w szczególności poprzez bieżącą współpracę z NFOŚiGW, analizę dostępnych materiałów oraz wspólne opracowanie z NFOŚiGW sposobu przekazywania informacji na temat wdrażania poszczególnych inicjatyw, monitoring (wybranych obszarów o znaczeniu priorytetowym) oraz sprawozdawczość z działalności NFOŚiGW.

Szczególna rola Ministra została określona w przepisach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz. U. z 2023 r. poz. 633 i 1688) i dotyczy kompetencji organu wyższego stopnia, w rozumieniu przepisów Kpa, w stosunku do Prezesa Zarządu NFOŚiGW i wydawanych rozstrzygnięć dotyczących zadań wierzyciela i uprawnień organu podatkowego dla części opłat ustalanych na podstawie przywołanej ustawy.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Sprawy z zakresu nadzoru Ministra nad NFOŚiGW prowadzone są przez komórkę do spraw nadzoru, z zastrzeżeniem spraw wpisujących się we właściwość innych komórek organizacyjnych Ministerstwa, w szczególności:

- koordynacji zagadnień związanych z udziałem NFOŚiGW w wykorzystaniu środków europejskich – sprawy realizowane przez komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw środków europejskich,
- wykonywania zadań związanych z nadzorem finansowym nad NFOŚiGW w zakresie prac nad projektem ustawy budżetowej, akceptacją zmian w planie finansowym NFOŚiGW oraz oceną zgodności sprawozdania z wykonaniem planu finansowego NFOŚiGW – sprawy realizowane przez komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw budżetu resortu,
- bieżącego monitoringu realizacji przez NFOŚiGW zadań wynikających z dokumentów strategicznych lub sektorowych – sprawy realizowane przez komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw planowania strategicznego,
- nadzoru nad realizowaniem przez NFOŚiGW zadań w zakresie Programu „Stop Smog” wynikających z ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. *o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków* (Dz. U. z 2022 r. poz. 438, z późn. zm.) – sprawy realizowane przez komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw ochrony powietrza,
- wydawania opinii w sprawie przeznaczenia środków NFOŚiGW na finansowanie potrzeb geologii na rzecz kraju – sprawy realizowane przez merytorycznie właściwą komórkę organizacyjną Ministerstwa.

Korespondencja pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi Ministerstwa a NFOŚiGW przekazywana jest do wiadomości komórki do spraw nadzoru.

Do spraw z zakresu nadzoru Ministra nad NFOŚiGW, które są prowadzone przez komórkę do spraw nadzoru, należy m.in.:

- przygotowywanie projektów stanowisk, opinii lub rozstrzygnięć związanych z działalnością NFOŚiGW w obszarach nieleżących w kompetencji ww. komórek organizacyjnych Ministerstwa,
- przygotowywanie opinii dotyczących oceny wpływu proponowanych rozwiązań organizacyjnych/legislacyjnych na funkcjonowanie NFOŚiGW,
- przygotowywanie aktów prawnych oraz rządowych/resortowych dokumentów strategicznych dotyczących/mających wpływ na funkcjonowanie NFOŚiGW,
- dokonywanie oceny zgodności z prawem uchwał Rady Nadzorczej NFOŚiGW oraz koordynacja tego procesu w Ministerstwie,
- realizacja zadań w zakresie uzgadniania przez Ministra listy priorytetowych programów NFOŚiGW na dany rok oraz jej zmian,
- opiniowanie programów priorytetowych (w rozumieniu POŚ) NFOŚiGW i ich zmian oraz koordynacja tego procesu w Ministerstwie,
- udział w uzgadnianiu wraz z komórką organizacyjną Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji programów priorytetowych w rozumieniu ustawy o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych,

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

- udzielanie odpowiedzi Ministra na interpelacje i zapytania poselskie oraz inne wystąpienia parlamentarzystów dotyczące funkcjonowania NFOŚiGW,
- realizacja zadań w systemie kontroli zarządczej w sprawach dotyczących funkcjonowania NFOŚiGW (w tym przede wszystkim analiza oraz przekazywanie do komórki organizacyjnej Ministerstwa do spraw koordynacji kontroli zarządczej planów działalności oraz sprawozdań z wykonania planów działalności NFOŚiGW),
- rozpatrywanie skarg, wniosków i petycji dotyczących działalności NFOŚiGW,
- prowadzenie spraw związanych z wyrażaniem przez Ministra zgody na objęcie, nabycie lub zbycie udziałów albo akcji w spółkach lub nabycie lub zbycie obligacji przez NFOŚiGW,
- sporządzanie rocznej oceny funkcjonowania NFOŚiGW.

Biorąc pod uwagę różnorodność dziedzin objętych wsparciem NFOŚiGW, obejmujących obszary wykraczające poza właściwość jednej komórki organizacyjnej Ministerstwa, komórka do spraw nadzoru realizuje zadania w zakresie nadzoru nad NFOŚiGW we współpracy z innymi komórkami organizacyjnymi Ministerstwa, zależnie od charakteru sprawy.

II. Nadzór w obszarze personalnym

Zagadnienia dotyczące nadzoru w obszarze personalnym uregulowane są w przepisach rangi ustawowej.

1) Rada Nadzorcza Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Jak stanowi art. 400d ust. 1 POŚ, Rada Nadzorcza Narodowego Funduszu liczy nie więcej niż 12 członków.

Zgodnie z art. 400d ust. 2 POŚ skład i strukturę Rady Nadzorczej NFOŚiGW ustala, w drodze zarządzenia, minister właściwy do spraw klimatu, uwzględniając w składzie Rady Nadzorczej:

- dwóch przedstawicieli strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego,
- przedstawiciela ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
- przedstawiciela ministra właściwego do spraw energii,
- przedstawiciela ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego,
- przedstawiciela organizacji ekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym, które posiadają struktury organizacyjne na terenie całego kraju, zgłoszonego przez te organizacje i cieszącego się poparciem największej liczby tych organizacji.

Minister właściwy do spraw klimatu jest również organem powołującym i odwołującym członków Rady Nadzorczej Narodowego Funduszu (art. 400d ust. 6 POŚ), uwzględniając przy tym stanowiska podmiotów wskazanych w art. 400d ust. 2 POŚ.

Zasady ustalania składu i struktury Rady Nadzorczej określają przepisy art. 400d POŚ. Natomiast wymogi dla kandydatów organów nadzorczych określa ustawa z dnia 16 grudnia 2016 r. *o zasadach zarządzania mieniem państwowym* (Dz. U. z 2023 r. poz. 973). Zgodnie z art. 24 pkt 1c tej ustawy kandydaci na członków Rady Nadzorczej NFOŚiGW wymagają także zaopiniowania przez Radę do spraw spółek z udziałem Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych, z tym że – zgodnie z art. 19b ust. 1 ustawy – wymóg ten nie dotyczy osób wskazanych do Rady Nadzorczej NFOŚiGW przez organy lub podmioty inne niż organ administracji rządowej lub państwowa osoba prawna. Wydanie opinii o kandydatach odbywa się na zasadach i w trybie określonych w tej ustawie.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

W Ministerstwie czynności związane z określeniem składu Rady Nadzorczej NFOŚiGW wykonywane są przez komórkę do spraw nadzoru, która w szczególności weryfikuje, czy osoby wskazywane do składu spełniają wymogi formalne, opracowuje projekt zarządzenia Ministra dotyczącego ustalenia składu i struktury Rady Nadzorczej NFOŚiGW i przekazuje go do komórki organizacyjnej Ministerstwa do spraw prawnych w celu zaopiniowania pod względem zgodności z przepisami prawa oraz pod względem redakcyjnym, oraz przekazania do podpisu Ministrowi.

2) Zarząd Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

a) powołanie Prezesa Zarządu oraz zastępców Prezesa Zarządu NFOŚiGW

Na podstawie przekazanego przez komórkę do spraw nadzoru pisma lub innego dokumentu dotyczącego wyboru kandydata na Prezesa Zarządu albo zastępcę Prezesa Zarządu NFOŚiGW do powołania komórka do spraw kadrowych przygotowuje pismo na podpis Ministra dotyczące odpowiednio powołania Prezesa Zarządu lub zastępców Prezesa Zarządu NFOŚiGW.

Komórka do spraw nadzoru odpowiada za doręczenie Prezesowi Zarządu i zastępcom Prezesa Zarządu NFOŚiGW pism dotyczących powołania oraz za przekazanie do komórki do spraw kadrowych potwierdzenia doręczenia ww. pism.

b) odwołanie Prezesa Zarządu oraz zastępców Prezesa Zarządu NFOŚiGW

Na podstawie przekazanego przez komórkę do spraw nadzoru wniosku Rady Nadzorczej NFOŚiGW zatwierzonego przez Ministra komórka do spraw kadrowych przygotowuje na podpis Ministra pismo dotyczące odwołania odpowiednio Prezesa albo zastępcy Prezesa Zarządu NFOŚiGW.

Komórka do spraw nadzoru odpowiada za doręczenie Prezesowi Zarządu i zastępcom Prezesa Zarządu NFOŚiGW pism dotyczących odwołania oraz za przekazanie do komórki do spraw kadrowych potwierdzenia doręczenia ww. pism.

c) inne czynności związane ze stosunkiem pracy Prezesa Zarządu oraz zastępców Prezesa Zarządu NFOŚiGW, które należą do kompetencji Ministra

Komórka do spraw nadzoru ustala z Ministrem wszelkie kwestie związane ze stosunkiem pracy Prezesa Zarządu oraz zastępców Prezesa Zarządu NFOŚiGW.

Na podstawie informacji uzyskanych od komórki do spraw nadzoru, komórka do spraw kadrowych przygotowuje projekty dokumentów dotyczących stosunku pracy Prezesa Zarządu oraz zastępców Prezesa Zarządu NFOŚiGW. Dokumenty podpisane przez Ministra komórka do spraw kadrowych przekazuje do NFOŚiGW.

Komórka do spraw kadrowych prowadzi dokumentację osobową dotyczącą Prezesa Zarządu oraz zastępców Prezesa Zarządu NFOŚiGW w zakresie niezbędnym do realizacji zadań związanych z nadzorem Ministra.

Zasady współpracy w zakresie ewentualnych sporów sądowych związanych ze stosunkiem pracy

W przypadku sporów sądowych związanych ze stosunkiem pracy Prezesa Zarządu lub zastępców Prezesa Zarządu, które dotyczą kompetencji Ministra, komórka do spraw nadzoru współpracuje z komórką

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

organizacyjną Ministerstwa do spraw kadrowych oraz komórką organizacyjną Ministerstwa do spraw prawnych.

Zasady współpracy przy tworzeniu aktów prawnych regulujących kwestie związane z nadzorem w obszarze personalnym

Komórka do spraw nadzoru przygotowuje projekty aktów prawnych regulujących kwestie związane z nadzorem w obszarze personalnym. Projekt aktu prawnego przekazywany jest do zaopiniowania przez komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw kadrowych oraz komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw prawnych.

III. Nadzór w obszarze finansowym

Zgodnie z art. 400q ust. 1 POŚ NFOŚiGW prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych wpływów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie oraz koszty działalności.

Sposób prowadzenia gospodarki finansowej NFOŚiGW określa wydane na podstawie art. 400q ust. 7 POŚ rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. *w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej* (Dz. U. poz. 1479, z późn. zm.).

Rozporządzenie określa m.in. zasady przekazywania środków NFOŚiGW na rachunek bieżący dochodów budżetowych ministra właściwego do spraw klimatu w celu dofinansowania zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe.

Zgodnie z art. 400n POŚ zasady prowadzenia rachunkowości NFOŚiGW określają przepisy ustawy o rachunkowości.

Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu wykonuje zadania związane z nadzorem finansowym nad NFOŚiGW w zakresie prac nad projektem ustawy budżetowej, akceptacji zmian w planie finansowym NFOŚiGW, oceny zgodności sprawozdania z wykonania planu finansowego NFOŚiGW z wymogami wynikającymi z rozporządzenia w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

1) Opracowanie projektu planu finansowego na rok następny

1. Podstawą gospodarki finansowej NFOŚiGW jest roczny plan finansowy, stanowiący załącznik do ustawy budżetowej. Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu informuje NFOŚiGW o konieczności przygotowania projektu planu finansowego na podstawie założeń makroekonomicznych, dodatkowych wytycznych ministra właściwego do spraw budżetu, ustalonego katalogu funkcji, zadań, podzadań i działań, własnych kalkulacji przychodów i kosztów.

Projekt rocznego planu finansowego uchwalany jest przez Radę Nadzorczą NFOŚiGW i przekazywany ministrowi właściwemu do spraw klimatu i ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych w trybie i terminach określonych w przepisach dotyczących prac nad projektem ustawy budżetowej.

2. Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu przekazuje NFOŚiGW, katalog celów i mierników w celu dokonania potwierdzenia lub jego aktualizacji.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

2) Realizacja budżetu w trakcie trwania roku budżetowego

1. Zmiany planu finansowego NFOŚiGW

W rocznym planie finansowym NFOŚiGW mogą być dokonywane zmiany przychodów i kosztów po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw klimatu, wydanej po uzyskaniu opinii sejmowej komisji właściwej do spraw finansów publicznych. O dokonanych zmianach komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu powiadamia ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

2. Opracowanie planów finansowych w układzie zadaniowym

NFOŚiGW w terminie wynikającym z prac nad ustawą budżetową, przedkłada do komórki organizacyjnej Ministerstwa do spraw budżetu resortu plan finansowy na formularzu PF-BZ.

Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu przygotowuje i przekazuje formularz do ministra właściwego do spraw budżetu oraz do wiadomości komórki do spraw nadzoru, celem wykorzystania do monitorowania realizacji nadzorowanego zadania w trakcie trwania roku budżetowego.

3. Sprawozdanie budżetowe z wykonania planu finansowego w układzie zadaniowym

- W terminach wynikających z przepisów o sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym, NFOŚiGW sporządza roczne sprawozdanie z wykonania planu finansowego państwowej osoby prawnej w układzie zadaniowym wraz z formularzem opisowym, który przekazuje do komórki organizacyjnej Ministerstwa do spraw budżetu resortu.
- Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu dokonuje analizy złożonego sprawozdania, a w przypadku ujawnienia w sprawozdaniu nieprawidłowości, wzywa NFOŚiGW do ich usunięcia. Zweryfikowane sprawozdanie komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu przekazuje do ministra właściwego do spraw budżetu.
- Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu występuje do NFOŚiGW o przygotowanie i przekazanie materiału w zakresie efektywności i skuteczności realizacji planów w układzie zadaniowym na podstawie mierników stopnia realizacji celów, sporządzonego w oparciu o sprawozdanie roczne RB-BZ2.
- Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu sporządza Informację na temat skuteczności i efektywności realizacji budżetu zadaniowego za dany rok budżetowy i po zatwierdzeniu przez Ministra przekazuje NFOŚiGW oraz komórce do spraw nadzoru do wiadomości i wykorzystania.

3) Nadzór w zakresie wykonania budżetu

1. Dochody budżetowe

NFOŚiGW przekazuje na rachunek bieżący dochodów Ministra zrealizowane kwoty dochodów należnych budżetowi państwa.

Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu dokonuje analizy wielkości i struktury dochodów zrealizowanych przez NFOŚiGW. W przypadku stwierdzenia w tym zakresie nieprawidłowości, podejmuje działania wyjaśniające lub zaradcze, jeśli jest to konieczne – w porozumieniu z komórką do spraw nadzoru.

2. Należności i zobowiązania

W terminach wynikających z rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych, NFOŚiGW przekazuje do komórki organizacyjnej

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Ministerstwa do spraw budżetu resortu sprawozdania o stanie należności i zobowiązań celem przekazania do Głównego Urzędu Statystycznego. Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu dokonuje analizy złożonych sprawozdań, a w przypadku ujawnienia nieprawidłowości, wzywa NFOŚiGW do ich usunięcia.

3. Dotacje celowe

Przekazywane przez komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw budżetu resortu dotacje celowe podlegają rozliczaniu zgodnie z zapisami zawartych umów dotacji.

Na podstawie danych wynikających z ewidencji księgowej dysponenta części budżetowej oraz zatwierdzonych cząstkowych rozliczeń umów dotacji, komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu dokonuje analizy wielkości środków przekazanych NFOŚiGW w formie dotacji oraz zaawansowania ich rozliczenia. W przypadku stwierdzenia zagrożenia pełnego wykorzystania środków lub odchyień od wartości zaplanowanych, komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu podejmuje działania wyjaśniające lub zaradcze, jeśli jest to konieczne – w porozumieniu z komórką do spraw nadzoru.

4. Sprawozdania z wykonania planów finansowych

W terminie do dnia 25 kwietnia roku następującego po roku sprawozdawczym NFOŚiGW przekazuje ministrowi właściwemu do spraw klimatu oraz ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych sprawozdanie z wykonania rocznego planu finansowego. Sprawozdanie sporządzane jest w układzie informacji określonych w rocznym planie finansowym.

Niezależnie od sprawozdania z wykonania planu finansowego sporządzane jest roczne sprawozdanie finansowe NFOŚiGW, które podlega badaniu przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych.

Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw budżetu resortu przekazuje do komórki do spraw nadzoru, w okresach kwartalnych, syntetyczną informację z zakresu wykonania przez NFOŚiGW dochodów oraz poziomu wykorzystania i rozliczenia środków dotacji celowych w celu sprawowania przez komórkę do spraw nadzoru właściwego nadzoru nad NFOŚiGW.

W terminie do 15 lutego danego roku NFOŚiGW przekazuje komórce do spraw nadzoru zbiorczą informację o wykorzystaniu w roku poprzednim limitów wydatków określonych dla NFOŚiGW w poszczególnych ustawach na zasadzie art. 50 ust. 1a ustawy *o finansach publicznych*. Informacja ta jest przekazywana przez komórkę do spraw nadzoru komórce organizacyjnej Ministerstwa właściwej do spraw budżetu resortu.

Zgodnie z art. 401c ust. 11 POŚ, Minister, na wniosek NFOŚiGW, może wyrazić zgodę na zmniejszenie wysokości zobowiązań wieloletnich, o których mowa w art. 401c ust. 1-5 i 8-9c POŚ. Przy ocenie wniosku NFOŚiGW Minister uwzględnia potrzeby realizacji zasady zrównoważonego rozwoju, strategii, programów i dokumentów programowych, o których w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. *o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259, z późn. zm.), oraz zobowiązań określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej i umowach międzynarodowych, których stroną jest Rzeczpospolita Polska. Projekt pisma Ministra w tym zakresie przygotowuje komórka do spraw nadzoru.

IV. Nadzór w obszarze pozafinansowym

1) Uzgadnianie listy priorytetowych programów NFOŚiGW

Co do zasady, udzielanie dofinansowania przez NFOŚiGW następuje w ramach programów priorytetowych odnoszących się do określonych rodzajowo dziedzin i przedsięwzięć. Programy priorytetowe określają w szczególności cele, wskaźniki ich osiągnięcia, okres realizacji, kwoty alokacji środków, formy dofinansowania, kryteria wyboru przedsięwzięć i udzielania dofinansowania, tryb naboru wniosków o dofinansowanie, rodzaj beneficjentów. Programy priorytetowe NFOŚiGW uchwalane są przez Zarząd Narodowego Funduszu, a w częściach określających szczegółowe kryteria wyboru przedsięwzięć – ustalone przez Radę Nadzorczą NFOŚiGW.

Zgodnie z art. 400h ust. 2 pkt 4 POŚ do zadań Rady Nadzorczej NFOŚiGW należy zatwierdzanie list priorytetowych programów NFOŚiGW do dnia 31 stycznia każdego roku. Listy programów priorytetowych NFOŚiGW sporządzane są przez Zarząd NFOŚiGW i przedstawiane przez Zarząd w celu uzgodnienia ministrowi właściwemu do spraw klimatu; listy programów priorytetowych NFOŚiGW w części dotyczącej gospodarki wodnej uzgadnia się z Prezesem Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (art. 400k ust. 2 pkt 1a POŚ). Z przepisów POŚ wynika, że uzgodnienie list priorytetowych programów NFOŚiGW ze wskazanymi w ustawie organami jest warunkiem zatwierdzenia list przez Radę Nadzorczą Narodowego Funduszu. Zmiany list programów wymagają również uzgodnienia z organami wskazanymi w POŚ.

POŚ nie określa formatu ani treści list programów priorytetowych NFOŚiGW, nie określa też szczegółowego trybu uzgodnień list i ich zmian. W celu zapewnienia ujednoliconego przebiegu uzgodnień listy lub jej zmiany, zapewnienia Ministrowi podstawowych informacji na temat programów umieszczonych na liście oraz włączenia w proces uzgodnień potencjalnych interesariuszy, przyjmuje się następujący sposób postępowania:

1. Po sporządzeniu przez Zarząd NFOŚiGW listy priorytetowych programów NFOŚiGW lub jej zmiany, lista lub jej zmiana jest przekazywana pisemnie przez Zarząd NFOŚiGW Ministrowi w celu uzgodnienia.
2. Wystąpienie o uzgodnienie listy lub jej zmiany zawiera uzasadnienie zamieszczenia na niej poszczególnych programów priorytetowych, a w przypadku zmiany listy – uzasadnienie zmiany, a także podstawowe informacje o ujętych na liście lub jej zmianie programach priorytetowych, w szczególności:
 - (planowanym) przedmiocie programu,
 - (planowanych) kategoriach potencjalnych beneficjentów programu,
 - (planowanych) formach wsparcia udzielanego w ramach programu,
 - ewentualnych podmiotach, przy udziale których program jest wdrażany lub planuje się wdrażanie programu (np. wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej),
 - (planowanych) źródłach finansowania programu,
 - przybliżonym terminie przekazania projektu programu do zaopiniowania Ministrowi oraz ogłoszenia i rozpoczęcia naborów wniosków o dofinansowanie – w odniesieniu do programów nowych.

Wystąpienie o uzgodnienie listy lub jej zmiany zawiera również informację, czy lista obejmuje zadania z zakresu gospodarki wodnej w rozumieniu art. 400k ust. 2 pkt 1a POŚ i czy podlega

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

uzgodnieniu z Prezesem Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, a jeśli tak – wystąpienie zawiera informację o wynikach takiego uzgodnienia.

3. Za przygotowanie stanowiska Ministra w sprawie uzgodnienia listy lub jej zmiany odpowiada komórka do spraw nadzoru.
4. W celu przygotowania stanowiska Ministra w sprawie uzgodnienia listy lub jej zmiany komórka do spraw nadzoru może przedstawić projekt listy lub jej zmiany do zaopiniowania przez inne komórki organizacyjne Ministerstwa.
5. Komórka do spraw nadzoru przedstawia Ministrowi informację o wynikach konsultacji projektu listy lub jej zmiany w Ministerstwie wraz z projektem stanowiska w sprawie uzgodnienia listy lub jej zmiany. Minister może skierować projekt pisma zawierającego stanowisko wobec uzgodnienia listy do zatwierdzenia przez kierownictwo Ministerstwa.
6. Podpisane przez Ministra stanowisko w sprawie uzgodnienia listy lub jej zmiany komórka do spraw nadzoru przekazuje do Zarządu NFOŚiGW.

2) Opiniowanie programów priorytetowych NFOŚiGW (w rozumieniu POŚ) przeprowadzane jest w następującym trybie:

1. Zarząd NFOŚiGW przekazuje pismem do Ministra projekt programu priorytetowego NFOŚiGW z wnioskiem o przedstawienie opinii.
2. Za koordynację procesu opiniowania projektu programu priorytetowego odpowiada komórka do spraw nadzoru.
3. Komórka do spraw nadzoru przekazuje projekt programu priorytetowego odpowiednim do zakresu programu komórkom merytorycznym w Ministerstwie, celem przedstawienia opinii lub ewentualnych uwag do proponowanej przez NFOŚiGW treści tego programu.
4. Po uzyskaniu opinii i wyjaśnień, o których mowa powyżej, komórka do spraw nadzoru przedstawia Ministrowi informację o wynikach konsultacji projektu programu priorytetowego w Ministerstwie wraz z projektem pisma z opinią do projektu programu. Minister może skierować projekt programu priorytetowego do zatwierdzenia przez kierownictwo Ministerstwa.
5. Podpisane przez Ministra pismo komórka do spraw nadzoru przekazuje do Zarządu NFOŚiGW.

Powyższy tryb stosuje się również w przypadku opiniowania przez Ministra zmian w funkcjonujących programach priorytetowych NFOŚiGW.

3) Prowadzenie spraw związanych z przygotowywaniem i uzgadnianiem list zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe

Zadania związane z nadzorem nad NFOŚiGW w zakresie uzgadniania z NFOŚiGW listy zadań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez państwowe jednostki budżetowe, dla których dysponentem części budżetowej jest Minister, oraz zmian tej listy, finansowanych ze środków przekazywanych przez NFOŚiGW za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa, są wykonywane przez komórkę do spraw nadzoru. Szczegółowe zasady realizacji zadań w tym obszarze zostały uregulowane Procedurą finansowania zadań ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej z 10 września 2020 r.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

4) Nadzór nad wykonywaniem przez NFOŚiGW zadań Krajowego operatora Funduszu Modernizacyjnego realizowanych na podstawie ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych

Kompetencja Ministra w zakresie uzgadniania list programów priorytetowych oraz projektów programów priorytetowych planowanych do dofinansowania ze środków Funduszu Modernizacyjnego wynika z przepisów ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o systemie handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (dalej: ustawa), ustanawiającej krajowy system wdrażania Funduszu Modernizacyjnego. W myśl art. 50e ust. 4 pkt 2 ustawy do zadań Operatora Funduszu działającego przez Zarząd NFOŚiGW należy sporządzanie list programów priorytetowych, o których mowa w art. 50c ust. 1 ustawy, oraz przedstawianie tych list w celu uzgodnienia ministrowi właściwemu do spraw klimatu. Jednocześnie zgodnie z art. 50e ust. 4 pkt 3 ustawy do zadań Operatora Funduszu działającego przez Zarząd NFOŚiGW należy opracowywanie, przedkładanie ministrowi właściwemu do spraw klimatu w celu uzgodnienia oraz przyjmowanie programów priorytetowych, o których mowa w art. 50c ust. 1 ustawy (programów, w ramach których realizowane są inwestycje mające na celu modernizację krajowego systemu energetycznego oraz poprawę efektywności energetycznej). Równocześnie do zadań Operatora Funduszu działającego przez Zarząd NFOŚiGW należy przedkładanie ministrowi właściwemu do spraw klimatu wykazu, o którym mowa w art. 50p ust. 1 ustawy (wykaz planowanych programów priorytetowych przeznaczonych do dofinansowania ze środków zgromadzonych na rachunku Funduszu Modernizacyjnego).

Zgodnie z przepisami art. 50d ust. 1 ustawy organem doradczym ministra właściwego do spraw klimatu w zakresie funkcjonowania Krajowego systemu wdrażania Funduszu Modernizacyjnego jest Rada Konsultacyjna Funduszu Modernizacyjnego.

Mając powyższe na uwadze ustala się następującą ścieżkę postępowania w przypadku:

- a) uzgadniania listy programów priorytetowych,
- b) uzgadniania nowych lub modyfikacji istniejących programów priorytetowych NFOŚiGW

- planowanych do dofinansowania ze środków Funduszu Modernizacyjnego.

1. W terminie od 15 kwietnia do 15 czerwca każdego roku komórki merytoryczne Ministerstwa oraz organy i urzędy, których przedstawiciele biorą udział w pracach Rady Konsultacyjnej, oraz NFOŚiGW, przekazują do komórki organizacyjnej Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji propozycję obszarów i inwestycji do wsparcia ze środków Funduszu Modernizacyjnego (na trzy kolejne transze). Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przygotowuje, z uwzględnieniem wymogów wskazanych w art. 3 rozporządzenia Komisji (UE) 2020/1001, zestawienie propozycji wsparcia w ramach programów priorytetowych przewidzianych do dofinansowania z Funduszu Modernizacyjnego i przeprowadza konsultacje pod kątem komplementarności propozycji obszarów i inwestycji z innymi źródłami finansowania. Następnie komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przedkłada zestawienie Radzie Konsultacyjnej Funduszu Modernizacyjnego celem wyrażenia przez nią stanowiska. Po uzyskaniu opinii Rady Konsultacyjnej komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przekazuje zestawienie Ministrowi celem uzyskania zatwierdzenia zestawienia. Zatwierdzone zestawienie jest przekazywane do NFOŚiGW. Mając na uwadze przekazane zestawienie NFOŚiGW przystępuje do opracowania wykazu, o którym mowa w art. 50p ust. 1 ustawy, projektu listy programów priorytetowych oraz treści samych programów.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

2. Zarząd NFOŚiGW przedstawia Ministrowi wykaz, o którym mowa w art. 50p ust. 1 ustawy, uwzględniający propozycje wsparcia wskazane w zestawieniu, o którym mowa w pkt 1, w terminie wskazanym w ustawie. Komórka do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przedkłada zestawienie, o którym mowa w pkt 1, do zaopiniowania Radzie Konsultacyjnej oraz komórkom merytorycznym Ministerstwa. W ramach prowadzonych konsultacji przeprowadza się w szczególności ocenę listy pod kątem komplementarności projektów programów priorytetowych z innymi źródłami finansowania. Po uzgodnieniu wykaz jest przekazywany Ministrowi do akceptacji i przesyłany do Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Komitetu Inwestycyjnego.
3. Wykaz, o którym mowa w pkt 2, jest udostępniany przez komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji do wiadomości do komórki do spraw nadzoru.
4. Zarząd NFOŚiGW przedstawia Ministrowi listę programów priorytetowych planowanych do dofinansowania ze środków Funduszu Modernizacyjnego na dany rok.
5. Proces uzgadniania listy programów priorytetowych dofinansowanych ze środków Funduszu Modernizacyjnego może odbywać się łącznie z uzgadnianiem listy programów priorytetowych NFOŚiGW przygotowywanych na podstawie POŚ zgodnie z procedurą opisaną w rozdziale IV – Nadzór w obszarze pozafinansowym – Uzgadnianie listy priorytetowych programów NFOŚiGW oraz opiniowanie programów. Lista programów priorytetowych planowanych do dofinansowania ze środków Funduszu Modernizacyjnego może być częścią listy programów priorytetowych uzgadnianej na podstawie przepisów POŚ.
6. NFOŚiGW przygotowuje we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Ministerstwa rekomendowane przez Ministra projekty programów priorytetowych planowanych do dofinansowania ze środków Funduszu Modernizacyjnego i przeprowadza konsultacje społeczne.
7. Zarząd NFOŚiGW przedkłada z odpowiednim wyprzedzeniem (przed terminem przekazania do Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz Komitetu Inwestycyjnego formularzy projektów programów priorytetowych) Ministrowi projekty programów priorytetowych planowanych do dofinansowania ze środków Funduszu Modernizacyjnego w celu uzyskania opinii Rady Konsultacyjnej Funduszu Modernizacyjnego oraz uzgodnienia projektu z Ministrem. Wniosek o uzgodnienie projektu programu priorytetowego zostaje przekazany do komórki do spraw nadzoru, która niezwłocznie przekazuje go do komórki organizacyjnej Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji. Projekt programu priorytetowego przekazywany jest przez komórkę organizacyjną Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji celem zaopiniowania do członków Rady Konsultacyjnej oraz właściwych merytorycznie komórek organizacyjnych Ministerstwa, zgodnie z ich zakresem zadań.
8. Następnie komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przedkłada projekty programów priorytetowych wraz z zestawieniem otrzymanych uwag Radzie Konsultacyjnej Funduszu Modernizacyjnego celem wyrażenia przez nią stanowiska. Informacja o zwołaniu Rady jest kierowana również do wiadomości komórki do spraw nadzoru.
9. Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przekazuje do komórki do spraw nadzoru stanowisko Rady Konsultacyjnej Funduszu Modernizacyjnego. Jednocześnie komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przekazuje komórce do spraw nadzoru informacje na temat uzgodnienia projektu programu priorytetowego z komórkami merytorycznymi Ministerstwa. Brak zgłoszenia uwag komórek merytorycznych Ministerstwa na etapie przygotowania stanowiska Rady Konsultacyjnej Funduszu uznaje się za uzgodnienie stanowiska wewnątrz Ministerstwa.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

10. Komórka do spraw nadzoru kieruje do Ministra projekt stanowiska w sprawie uzgodnienia projektu programu priorytetowego. Minister może skierować projekt pisma zawierającego stanowisko wobec uzgodnienia listy do zatwierdzenia przez kierownictwo Ministerstwa. Minister poprzez podpisanie pisma do NFOŚiGW uzgadnia projekt programu priorytetowego.
11. W przypadku uwag Ministra lub kierownictwa Ministerstwa do projektu stanowiska w sprawie uzgodnienia projektu programu priorytetowego, komórka do spraw nadzoru we współpracy z komórką organizacyjną Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji dokonuje odpowiednich uzupełnień lub modyfikacji projektu stanowiska w sprawie uzgodnienia projektu programu priorytetowego i ponownie przekazuje Ministrowi.
12. Po podpisaniu przez Ministra pisma przedstawiającego stanowisko w sprawie opiniowanego projektu programu priorytetowego komórka do spraw nadzoru wysyła je do Zarządu NFOŚiGW oraz udostępnia komórce organizacyjnej Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji.
13. W przypadku wprowadzenia zmian do przyjętego już programu priorytetowego, który uzyskał wcześniej stanowisko Rady Konsultacyjnej, wnioski o uzgodnienie takiej zmiany jest przekazywany przez Zarząd NFOŚiGW do Ministra. Wniosek taki trafia do komórki do spraw nadzoru, która udostępnia go komórce organizacyjnej Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji.
14. Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przeprowadza analizę wskazanych przez NFOŚiGW zmian oraz przeprowadza konsultacje z komórkami merytorycznymi Ministerstwa i na ich podstawie podejmuje decyzję o konieczności lub braku konieczności ponownego zaopiniowania zmienionego programu priorytetowego przez Radę Konsultacyjną Funduszu Modernizacyjnego. W przypadku potrzeby ponownej opinii Rady podejmuje się kroki opisane w pkt 8-12. W przypadku decyzji Przewodniczącego Rady o braku konieczności zasięgnięcia ponownej oceny Rady komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw systemu handlu uprawnieniami do emisji przekazuje stanowisko do komórki do spraw nadzoru, która wykonuje działania opisane w pkt 10-12.

5) Nadzór nad realizowaniem przez NFOŚiGW zadań w zakresie Programu „Stop Smog” wynikających z ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków

Zadania Ministra i NFOŚiGW w zakresie realizacji Programu „Stop Smog” są regulowane ustawą z dnia 21 listopada 2008 r. *o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków* oraz zgodnie z art. 22c ust. 6 ww. ustawy na podstawie zawartego w dniu 28 stycznia 2021 r. *Porozumienia o współpracy Ministra, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Banku Gospodarstwa Krajowego w zakresie współfinansowania przedsięwzięć niskoemisyjnych ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów.*

W zakresie realizacji Programu „Stop Smog” nadzór Ministra polega m.in. na:

1. Nadzorze nad realizacją Programu „Stop Smog” w zakresie zawieranych przez NFOŚiGW w imieniu i na rzecz Ministra porozumień na współfinansowanie przedsięwzięć niskoemisyjnych realizowanym m.in. poprzez bieżącą analizę i zatwierdzanie przekazanych przez NFOŚiGW porozumień na realizację przedsięwzięć niskoemisyjnych oraz cyklicznej analizie postępów w ich realizacji.
2. Opiniowaniu i zatwierdzaniu ewentualnych zmian we wzorach wniosku o zawarcie porozumienia na współfinansowanie przedsięwzięć niskoemisyjnych wraz z załącznikami oraz porozumienia na współfinansowanie przedsięwzięć niskoemisyjnych.
3. Opiniowaniu we współpracy z NFOŚiGW opracowanego przez BGK planu finansowego Funduszu

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Termomodernizacji i Remontów.

4. Uzgadnianiu podejmowania przez NFOŚiGW działań promujących przedsięwzięcia niskoemisyjne, w szczególności zmierzających do zwiększenia liczby gmin zainteresowanych współfinansowaniem ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów.
5. Opiniowaniu i zatwierdzaniu wykazu kosztów ponoszonych przez NFOŚiGW na wykonywanie zadań dotyczących przedsięwzięć niskoemisyjnych:
 - a) NFOŚiGW przekazuje ww. wykaz kosztów w terminie 45 dni po zakończeniu każdego kwartału, za dany kwartał,
 - b) Minister zatwierdza wykaz kosztów poniesionych przez NFOŚiGW na wykonywanie zadań dotyczących przedsięwzięć niskoemisyjnych, w terminie 30 dni od dnia jego otrzymania,
 - c) w przypadku zgłoszenia przez Ministra uwag do wykazu lub jego określonych pozycji, NFOŚiGW przekazuje stosowne wyjaśnienia w terminie 14 dni od dnia otrzymania uwag,
 - d) Minister w terminie 21 dni od dnia otrzymania wyjaśnień rozpatruje przekazane przez NFOŚiGW wyjaśnienia i w przypadku braku dalszych uwag dokonuje zatwierdzenia wykazu kosztów,
 - e) po zatwierdzeniu wykazu kosztów przez Ministra następuje refinansowanie zatwierdzonych kosztów (ze środków Funduszu Termomodernizacji i Remontów), które odbywa się na podstawie noty księgowej wystawionej przez NFOŚiGW, w terminie 14 dni od dnia doręczenia do BGK ww. noty księgowej i informacji o zatwierdzeniu wykazu kosztów przez Ministra.

6) Wydawanie opinii w sprawie przeznaczenia środków NFOŚiGW na finansowanie potrzeb geologii

Zgodnie z art. 401c ust. 2 pkt 1 i 3 POŚ środki NFOŚiGW w wysokości nie mniejszej niż połowa kwoty przychodów z opłat, o których mowa w dziale VII ustawy z 9 czerwca 2011 r. – *Prawo geologiczne i górnicze*, po pomniejszeniu o koszty obsługi tych przychodów, przeznacza się na finansowanie potrzeb geologii na rzecz kraju oraz finansowanie realizacji zadań Krajowego Administratora Podziemnych Składowisk Dwutlenku Węgla, z wyjątkiem zadań, o których mowa w art. 28e ust. 2 ustawy – *Prawo geologiczne i górnicze*.

Zgodnie z art. 411 ust. 2 POŚ, przeznaczenie środków na finansowanie potrzeb geologii wymaga zasięgnięcia opinii ministra właściwego do spraw środowiska. Opinie w tym zakresie wydaje Minister. Projekty opinii przygotowuje merytorycznie właściwa komórka organizacyjna Ministerstwa.

Po wyrażeniu opinii przez Ministra, w przypadku zawarcia umowy o dofinansowanie pomiędzy NFOŚiGW a beneficjentem, kopia umowy przekazywana jest przez NFOŚiGW do komórki organizacyjnej Ministerstwa, która przygotowała projekt opinii.

7) Monitorowanie wdrażania programów priorytetowych NFOŚiGW

Do zadań komórki do spraw nadzoru należy bieżąca współpraca z odpowiednimi organami i jednostkami organizacyjnymi NFOŚiGW w celu uzyskiwania bieżących informacji na temat wdrażania poszczególnych programów priorytetowych NFOŚiGW.

Zakres zbieranych danych, ich częstotliwość oraz objęcie wszystkich lub wybranych programów zależy w szczególności od:

- potrzeb informacyjnych kierownictwa Ministerstwa lub komórek organizacyjnych Ministerstwa,
- potrzeb informacyjnych niezbędnych do dokonania oceny funkcjonowania NFOŚiGW,
- potrzeb informacyjnych niezbędnych do zapewnienia wystarczającej koordynacji wydatkowania środków pochodzących ze środków zagranicznych oraz środków krajowych,

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

- obowiązków informacyjnych wynikających z obowiązujących przepisów prawa,
- zaleceń i wystąpień pokontrolnych dotyczących funkcjonowania NFOŚiGW,
- bieżących potrzeb niezbędnych do opracowania materiałów analitycznych: odpowiedzi na skargi, wnioski, petycje, interpelacje i zapytania poselskie.

8) Kontrola zarządcza

Podstawowymi instrumentami w zakresie planowania i sprawozdawczości są: roczny Plan działalności NFOŚiGW oraz sprawozdanie z wykonania Planu działalności NFOŚiGW.

Nadzór Ministra w zakresie opracowywania planu działalności NFOŚiGW oraz sprawozdania z jego wykonania określony został przepisami prawa powszechnie obowiązującego oraz Polityką nadzorczą Ministra Klimatu i Środowiska.

Propozycje mierników i zadań do planu działalności Ministra

1. Minister w terminie do dnia 31 sierpnia każdego roku określa główne kierunki/cele na kolejny rok dla kierowanych przez siebie działów administracji rządowej i przekazuje je Prezesowi Zarządu NFOŚiGW za pośrednictwem komórki do spraw nadzoru.
2. NFOŚiGW na podstawie określonych przez Ministra głównych kierunków/celów dla kierowanych przez niego działów administracji rządowej, wspólnie z komórką do spraw nadzoru przedstawia propozycje mierników i zadań do Planu działalności Ministra na kolejny rok.
3. NFOŚiGW w propozycjach zadań do planu działalności Ministra powinien uwzględnić realizowane projekty strategiczne.
4. Propozycje mierników i zadań do planu działalności Ministra, o których mowa w pkt 2, Prezes Zarządu NFOŚiGW przedstawia do akceptacji Ministra, w terminie do dnia 20 września każdego roku za pośrednictwem komórki do spraw nadzoru.
5. W przypadku gdy w procesie akceptacji, o którym mowa w pkt 4, zostanie stwierdzona konieczność wprowadzenia zmian propozycji mierników lub zadań NFOŚiGW wprowadza stosowne zmiany.
6. Zaakceptowane przez Ministra propozycje mierników i zadań, o których mowa w pkt 2, są przekazywane do komórki organizacyjnej Ministerstwa do spraw koordynacji kontroli zarządczej, w terminie do dnia 30 września każdego roku.

Sporządzanie planu działalności NFOŚiGW w rozumieniu ustawy o finansach publicznych

1. Zarząd NFOŚiGW, jako kierownik jednostki sektora finansów publicznych, sporządza po pisemnym zobowiązaniu przez Ministra na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy o finansach publicznych plan działalności Narodowego Funduszu na dany rok w formacie zgodnym z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 29 września 2010 r. w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania (Dz. U. poz. 1254).
2. Komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw koordynacji kontroli zarządczej przygotowuje i przedkłada do podpisu Ministrowi zobowiązanie Zarządu NFOŚiGW do przedstawienia projektu Planu działalności NFOŚiGW we wskazanym tam terminie oraz udostępnia NFOŚiGW projekt Planu działalności Ministra na kolejny rok.
3. Na tym etapie prac projekt Planu działalności NFOŚiGW jest sporządzany wg wzoru stanowiącego załącznik nr 1 do Działań.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

4. Zarząd NFOŚiGW sporządza projekt Planu działalności NFOŚiGW na podstawie projektu Planu działalności Ministra, z zachowaniem systemu kaskadowania celów i zadań. Wyznaczone cele powinny być spójne z celami Ministra w danym obszarze, określonymi w przyjętych wcześniej strategiach i programach rządowych.
5. Cele, mierniki określające stopień realizacji celów oraz zadania służące realizacji celów zawarte w projekcie Planu działalności NFOŚiGW powinny być określone zgodnie z Komunikatem Nr 6 Ministra Finansów z dnia 6 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych wytycznych dla sektora finansów publicznych w zakresie planowania i zarządzania ryzykiem (Dz. Urz. MF poz. 56).
6. Wskazane do realizacji zadania NFOŚiGW powinny mieć zaplanowane źródło finansowania.
7. Projekt Planu działalności NFOŚiGW podlega weryfikacji i opiniowaniu przez komórkę do spraw nadzoru.
8. Zarząd NFOŚiGW sporządza Plan działalności NFOŚiGW w terminie 14 dni kalendarzowych od otrzymania od komórki organizacyjnej Ministerstwa do spraw koordynacji kontroli zarządczej zatwierdzonego Planu działalności Ministra lub uwzględnia jego zapisy w Planie działalności NFOŚiGW sporządzanym w trybie i terminach wynikających z POŚ. Plan działalności NFOŚiGW sporządzany na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy o finansach publicznych może stanowić załącznik do planu działalności NFOŚiGW przyjmowanego na podstawie art. 400h ust. 2 pkt 4 POŚ. Zgodnie z art. 400h ust. 2 pkt 4 POŚ Rada Nadzorcza NFOŚiGW uchwała Plan działalności NFOŚiGW do 31 stycznia danego roku.
9. W przypadku zmiany Planu działalności Ministra, NFOŚiGW jest zobowiązany do wprowadzenia stosownych zmian w swoim Planie działalności, o ile mają one wpływ na realizację jego zadań.
10. Plan działalności NFOŚiGW sporządzony zgodnie z art. 70 ust. 4 ustawy o finansach publicznych jest przez NFOŚiGW przekazywany komórce do spraw nadzoru, a przez nią – w terminie 7 dni od otrzymania – komórce organizacyjnej Ministerstwa do spraw koordynacji kontroli zarządczej.
11. Plan działalności NFOŚiGW podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej NFOŚiGW w formacie zapewniającym dostępność cyfrową¹.

Sporządzanie informacji kwartalnych oraz rocznego sprawozdania z wykonania Planu działalności NFOŚiGW w rozumieniu ustawy o finansach publicznych.

1. Komórka do spraw nadzoru w oparciu o informacje kwartalne² i sprawozdanie roczne monitoruje stopień realizacji celów oraz mierników wyznaczonych w Planie działalności NFOŚiGW, sporządzanym na podstawie art. 70 ust. 4 ustawy o finansach publicznych.
2. Zarząd NFOŚiGW przekazuje do Ministra za pośrednictwem komórki do spraw nadzoru informacje kwartalne z wykonania Planu działalności NFOŚiGW w terminie do: 15 kwietnia, 15 lipca i 15 października za kwartał, którego dotyczy plan.
3. Wzór informacji kwartalnej z wykonania Planu działalności NFOŚiGW stanowi załącznik nr 2 do Działań.

¹ Zgodnie z ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, podmioty publiczne są zobowiązane zapewnić dostępność cyfrową m.in. swoich stron BIP oraz publikować dokumenty w formie zapewniającej dostępność cyfrową. W związku z powyższym plan działalności jednostki, sprawozdanie z wykonania planu działalności oraz oświadczenie o stanie kontroli zarządczej powinny zostać opublikowane na BIP w formacie wymaganym przez ww. ustawę. Takimi dokumentami nie są fotograficzne kopie pism (tzw. skany).

² Monitorowanie stopnia wykonania celów oraz mierników wyznaczonych w Planie działalności NFOŚiGW za pomocą informacji kwartalnych stanowi realizację postanowień Polityki nadzorczej MKiŚ w zakresie stosowania sprawozdań okresowych (kwartalnych) z wykonania Planu działalności jednostki podległej Ministrowi lub przez niego nadzorowanej.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

4. Zarząd NFOŚiGW sporządza sprawozdanie z wykonania Planu działalności NFOŚiGW za poprzedni rok kalendarzowy i przekazuje je Ministrowi za pośrednictwem komórki do spraw nadzoru do dnia 15 lutego każdego roku.

5. Wzór sprawozdania z wykonania planu działalności za poprzedni rok kalendarzowy został określony w rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 29 września 2010 r. w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania.

6. Komórka do spraw nadzoru zapewnia weryfikację informacji kwartalnych oraz sprawozdania z wykonania Planu działalności NFOŚiGW. Informacje kwartalne oraz sprawozdanie z wykonania Planu działalności NFOŚiGW są udostępniane – w terminie 7 dni od ich otrzymania – komórce organizacyjnej Ministerstwa do spraw koordynacji kontroli zarządczej.

7. Sprawozdanie z wykonania Planu działalności NFOŚiGW za poprzedni rok kalendarzowy podlega publikacji w Biuletynie Informacji Publicznej NFOŚiGW w formacie zapewniającym dostępność cyfrową¹.

Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej

W związku z art. 70 ust. 4 ustawy o finansach publicznych Zarząd NFOŚiGW, po pisemnym zobowiązaniu przez Ministra, składa Ministrowi oświadczenie o stanie kontroli zarządczej oraz zamieszcza oświadczenie w Biuletynie Informacji Publicznej w formacie zapewniającym dostępność cyfrową¹.

Przeprowadzanie kontroli działalności NFOŚiGW

Zasady i tryb przeprowadzania kontroli działalności NFOŚiGW określa ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej. Prowadzenie i koordynację kontroli Ministra w NFOŚiGW zapewnia komórka organizacyjna Ministerstwa do spraw kontroli i audytu.

V. Nadzór w obszarze formalno-prawnym

1) Nadanie statutu NFOŚiGW

Komórka do spraw nadzoru w uzgodnieniu z NFOŚiGW przygotowuje projekt statutu NFOŚiGW, który jest nadawany w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw klimatu (art. 400o POŚ).

2) Ocena zgodności z prawem uchwał Rady Nadzorczej NFOŚiGW

Na zasadach określonych w art. 400r ust. 2-9 POŚ, Minister wykonuje nadzór w zakresie oceny zgodności z prawem uchwał Rady Nadzorczej NFOŚiGW. Ocenę zgodności uchwał z prawem koordynuje komórka do spraw nadzoru, współpracując z komórką organizacyjną Ministerstwa do spraw obsługi prawnej oraz innymi komórkami organizacyjnymi Ministerstwa, z których właściwością merytoryczną związane są poszczególne uchwały.

Następuje kontrola uchwał Rady Nadzorczej NFOŚiGW przez Ministra na podstawie art. 400r POŚ dokonywana jest w oparciu o kryterium legalności – jej celem jest ustalenie, czy nie występuje sprzeczność uchwał z prawem, a tym samym, czy nie występuje podstawa stwierdzenia nieważności albo zaskarżenia uchwał do sądu administracyjnego.

Koordynację działań związanych z dokonywaniem oceny zgodności z prawem uchwał Rady Nadzorczej NFOŚiGW zapewnia komórka do spraw nadzoru.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

3) Rozpatrywanie skarg dotyczących działalności NFOŚiGW

Skargi na działalność NFOŚiGW rozpatruje komórka do spraw nadzoru zgodnie z postanowieniami regulacji wewnętrznych w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg, wniosków oraz petycji. Na żądanie komórki do spraw nadzoru i w wyznaczonym przez nią terminie NFOŚiGW składa pisemne wyjaśnienia w odniesieniu do treści skargi oraz przedkłada dokumenty dotyczące badanej sprawy.

VI. Ocena działalności NFOŚiGW

Ocena działalności NFOŚiGW przeprowadzana jest w cyklach rocznych, w szczególności na podstawie:

- przekazywanego na podstawie POŚ do dnia 30 kwietnia każdego roku sprawozdania z działalności NFOŚiGW,
- sprawozdania z wykonania planu działalności NFOŚiGW sporządzanego na podstawie ustawy o finansach publicznych.

Na podstawie ww. dokumentów, z możliwym uwzględnieniem wyników kontroli zgodności działalności NFOŚiGW z prawem, kontroli NIK, w tym kontroli wykonania planu finansowego NFOŚiGW, kontroli innych organów dotyczących funkcjonowania NFOŚiGW, informacji przekazywanych przez komórki organizacyjne Ministerstwa oraz jednostki podległe Ministrowi lub przez niego nadzorowane, komórka do spraw nadzoru przygotowuje zbiorczą ocenę działalności NFOŚiGW i przedstawia ją do zatwierdzenia Ministrowi.

Bez uszczerbku dla uprawnień Rady Nadzorczej NFOŚiGW wynikających z przepisów POŚ, komórka do spraw nadzoru, na polecenie Ministra, może również przeprowadzić, dla celów wewnętrznych, ocenę okresową Prezesa Zarządu Narodowego Funduszu. W takim przypadku ocena ta jest przedstawiana Ministrowi do zatwierdzenia, a następnie może zostać skierowana do wiadomości Prezesa Zarządu NFOŚiGW oraz przewodniczącego Rady Nadzorczej NFOŚiGW.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Załącznik nr 1

Projekt planu działalności NFOŚiGW na rok

CZĘŚĆ A: Najważniejsze cele do realizacji w roku

(w tej części planu należy wskazać nie więcej niż pięć najważniejszych celów przyjętych przez kierownika jednostki do realizacji w zakresie jego właściwości)

Lp.	Cel	Mierniki określające stopień realizacji celu ¹⁾						Najważniejsze zadania służące realizacji celu ²⁾	Odniesienie do Planu Działalności Ministra Klimatu i Środowiska ³⁾	Odniesienie do dokumentu o charakterze strategicznym ⁴⁾	Źródło finansowania	
		Nazwa	Wartość bazowa (oczekiwana wartość na koniec roku poprzedzającego rok, którego dotyczy plan)	Planowana wartość na koniec kwartału:								Planowana wartość do osiągnięcia na koniec roku, którego dotyczy plan
				I	II	III	IV					
1	2	3	4a	4b	4c	4d	4e	4f	5	6	7	8
1									1. 2. ...			
2												
3												
4												
5												

¹⁾ Należy podać co najmniej jeden miernik. W przypadku gdy cel jest ujęty w budżecie zadaniowym na rok, którego dotyczy plan, należy podać przypisane celowi mierniki wskazane w tym dokumencie.

²⁾ W przypadku gdy wskazany cel jest ujęty w budżecie państwa w układzie zadaniowym na rok, którego dotyczy plan, należy podać wszystkie podzadania budżetowe wymienione w tym dokumencie służące realizacji tego celu.

³⁾ Jeżeli potrzeba realizacji wskazanego celu wynika z Planu Działalności Ministra Klimatu i Środowiska, należy podać nazwę właściwego celu.

⁴⁾ Jeżeli potrzeba realizacji wskazanego celu wynika z dokumentu o charakterze strategicznym, należy podać jego nazwę.

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

CZĘŚĆ C: Inne cele przyjęte do realizacji w roku

(w tej części planu, należy wskazać cele przyjęte do realizacji, które nie zostały wymienione w części A)

Lp.	Cel	Mierniki określające stopień realizacji celu						Najważniejsze zadania służące realizacji celu	Źródło finansowania	
		Nazwa	Wartość bazowa (oczekiwana wartość na koniec roku poprzedzającego rok, którego dotyczy plan)	Planowana wartość na koniec kwartału:						Planowana wartość do osiągnięcia na koniec roku, którego dotyczy plan
				I	II	III	IV			
1	2	3	4a	4b	4c	4d	4e	4f	5	7
1									1. 2. ...	
2										
3										
4										
5										

.....
data

.....
podpis kierownika jednostki

**Działania nadzorcze Ministra Klimatu i Środowiska
wobec Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej**

Załącznik nr 2

Informacja kwartalna z wykonania planu działalności NFOŚiGW

Cel (z Planu działalności jednostki)	Miernik określający stopień realizacji celu								Najważniejsze zadania służące realizacji celu (z Planu działalności jednostki)	Najważniejsze podjęte działania służące realizacji celu	Informacja czy realizacja miernika na koniec roku jest zagrożona? (tak/nie) Jeżeli, wskazano "tak" proszę opisać dlaczego realizacja miernika jest zagrożona	Przyczyny nieosiągnięcia miernika na planowanym poziomie (jeśli miernika nie osiągnięto)	Zidentyfikowane kluczowe ryzyka nieosiągnięcia celu/zadań	Informacja o działaniach zapobiegawczych* (podjętych lub planowanych)	Informacja o zmaterializowaniu ryzyka i podjętych działaniach**
	Nazwa miernika (z Planu działalności jednostki)	Wartość miernika													
		planowana do osiągnięcia na koniec roku, którego dotyczy plan	planowana do osiągnięcia na koniec I kw.	osiągnięta na koniec I kw.	planowana do osiągnięcia na koniec II kw.	osiągnięta na koniec II kw.	planowana do osiągnięcia na koniec III kw.	osiągnięta na koniec III kw.							

.....
data

.....
podpis kierownika jednostki

* należy zwięźle opisać planowane/podjęte kluczowe działania wraz z datą ich realizacji;

** należy wypełnić, w przypadku zmaterializowania (wystąpienia) ryzyka w sprawozdawanym okresie.